

E. Vámos Ágnes

Oktatás, iskolák egy nagyközségben

- Esettanulmány -

A településről

A nyírségi nagyközség nagy történelmi hagyományokkal rendelkezik, az 1200-as évektől vannak adatok múltjáról. Ezek városi kiváltságokról, katolikus püspöki székhely voltáról tanúsítanak. *Báthori* és *Rákóczi* idejéről vár is állt itt, amit a szabadságharc idején leromboltak. A városi árumegállító jog ezzel elveszett, és megkezdődött a település elfalusiasodása. Az első világháború után a határok módosulásával ez a folyamat felgyorsult, N. kereskedelmi központ jellege teljesen megszűnt. A második világháborút követő szövetkezetesítés pedig a viszonylag fejlett mezőgazdasági kultúrára volt negatív hatással, így végleg a sorvadás irányába mozdult a falu.

Állandó népességszáma 1991-től 7600 és kevéssel több mint 7400 között változott, alapvetően folyamatosan csökkent. Jelenleg 7427 lakója van.

Komoly munkalehetőség sem a településen, sem a közelben nincs. Az n.-i keresőképes lakosság több mint fele munkanélküli. A legtöbb munkavállalót (1500 főt és a nyugdíjasokat) a termelőszövetkezet foglalkoztatta. Felszámolásának és átalakulásának idején csak töredékét tartotta meg korábbi állományának, így 1994-re hatalmas szociális feszültségek keletkeztek a településen. Jól szemlélteti ezt, hogy míg 1990-ben szociális kiadásként ötmillió forintot utalt ki az önkormányzat, ugyanez a tétel 1996-ban már 80 millió forint lesz. Másképp ez azt jelenti, hogy költségvetésük minden harmadik forintja valamiféle szociális kiadás (segély, jövedelempótló támogatás stb.). Ezt a helyzetet az önkormányzat 1994-ig tudta kezelni. Stratégiájuk a kiadáscsökkentés volt, mely általában egyformán érintette a különböző intézményeket. Bár hitel még nem vettek fel, költségvetésük mégis olyan mértékben deficités, hogy 1996 októberében elképzelhető, hogy csődöt jelentenek.

A polgármester eddig nem tudta testületét rábírni az intézményi létszámcsökkentésre mint megtakarítási lehetőségre. Bár második ciklusban is megválasztották, s ő folyamatosan napirenden tartja a kérdéseket, mégis a halogató taktika és a lavírozás jellemzi testületét. Ez adott esetben azt is jelenti, hogy évek óta kifizetetlen számláik vannak. Fejlesztés az anyagi helyzet miatt nem volt.

Az intézményhálózat fejlett, kihasználtsága 80% körül van. Két bölcsődét, három óvodát, egy általános iskolát, egy – 1993-ban a református egyház segítségével alapított – református gimnáziumot és egy öregek napközi otthonát tart fenn az önkormányzat. A református gimnáziumot azért hozták létre, mert az 1984-ben megszüntetett állami gimnáziumnak egyre inkább hiányát érezték. Azóta ugyanis M. városba, a körzetközpontban megindított gimnáziumba kellett járni a gyerekeket. A polgármester szerint ez az egyik oka annak, hogy a település szellemi színvonala csökkent, hiszen az itt tanító pedagógusok nagy tekintélynek és befolyásoló erőnek számítottak. Arról nem is beszélve, hogy N.-en helyben biztosítva volt a gimnáziumban való továbbtanulás lehetősége.

A református gimnázium működtetését az önkormányzat évi kétmillió forinttal támogatja. Az iskola évfolyamonként egy osztállyal működik, és az osztálylétszámokat figyelembe véve nem tartozik a népszerű iskolák közé. Míg alapításakor 27-en, az azt követő évben 15-en, idén már csak hatan iratkoztak be első osztályába.

Az önkormányzat

Az önkormányzat költségvetésének céljait, irányelveit a polgármester, a képviselő-testület és a pénzügyi bizottság adja meg. A tervezési munkában a jegyző, a pénzügyi iroda, az intézmények vezetői vesznek részt. *Fontos, hogy N.-en nincs az oktatással foglalkozó, hozzáértő szakember, s ezért ilyen hivatali egység sem!* A véleményezés folyamatában a településfejlesztési bizottság, a szakszervezetek, valamint az intézményvezetőkől álló közoktatási tanács vesz részt. Az elfogadás joga természetesen a képviselő-testületé.

A bevételek alakulása 1993-tól (ezer forint)

	1993	1994	1995	1996. évi terv
állami támogatás	171 871	190 757	187 112	147 876
SZJA-ból származó bevétel	25 888	29 728	61 984	51 630
helyi adóbevétel	122	2 079	2 469	2 300
és aránya	0,036%	0,6%	0,8%	0,9%
összes bevétel	330 591	335 514	288 130	239 280

Saját bevételeik 1993-ban a teljes bevételek 12%-át adták. Ez az arány 1994-re 13%-ra nőtt, 1995-ben jelentősen csökkent, 5,4% volt, majd 1996-ban ismét növekedésnek indul, amennyiben a tervezett 6,7%-ot sikerül elérniük. Helyi adófajtájuk különben csak az iparüzési adó.

A költségvetés és az oktatásra fordított kiadások aránya (ezer forint)

	1993	1994	1995	1996
kiadások a költségvetésben	317 445	354 738	284 295	254 335
oktatás költségei	78 730	63 722	67 138	66 355
%-os arányuk	24,8%	17,9%	23,6%	26%

Az előző önkormányzattól elfogadható finanszírozási helyzetet örökölték, ebben jegyző és polgármester egyetért, de arra sor került már, hogy a fenntartott intézmények működési kiadásainak változása miatt azok költségvetését év közben módosították. Ez 1993 óta minden évben előfordult, s bár a feladatellátásban kedvezőtlen változást nem hozott, de a problémával folyamatosan foglalkozniuk kellett. Ezek az áremelkedések miatt a napközit érintették elsősorban.

Ebben a tanévben fordult elő először, hogy év közben a korábban jóváhagyott oktatásra fordítható keretösszegeből visszavontak. Erre az állami támogatás és az SZJA csökkenése, valamint az önkormányzat egyéb feladatainak növekedése miatt volt szükség. Az iskolát ez úgy érintette, hogy a nekik megszavazott dologi kiadásokból a szemléltetőeszközök és szakmai anyagok vásárlására fordítható összegeket elvonták, s idén először komolyan tervezik a létszámleépítést is. A dologi kiadásokból elvont összeget a kötelező önkormányzati feladatellátásra fordítják. A jegyző megemlíti, hogy az oktatás még így is sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint más ágazatok, hiszen a normatív állami támogatásnál lényegesen többet fordítanak rá.

A polgármester és a jegyző szerint az elmúlt években az oktatási intézmények költségvetési ellátottsága romlott, bár az a többi ágazathoz képest előnyösebb helyzetben van. A jegyző indokként az F kategóriába sorolt pedagógusok magas számát, a túlóra-lehetőségeket és a pedagógusok nyári szabadságát említi meg.

Úgy vélik, hogy a személyi költségek lényegében fedezik az iskola éves szükségletét, de a dologi és a fejlesztési kiadásokban vannak fedezetlen jogos igények. A hivatal tudomása szerint az iskolának vannak az önkormányzattól független bevételei, melyek elsősorban alapítványi befizetésekből és pályázati összegekből származnak, de ezeket az iskolai költségvetés tervezésekor semmilyen módon nem veszik figyelembe, az iskolánál hagyják. N.-en sem településfejlesztési, sem oktatási koncepció nem született, s rendeletet sem alkottak az oktatás tárgyában.

Oktatás és minőség

A településen – bár egyik fél sem nevezi meg, a kérdőívben – az iskolahálózat a református gimnáziummal bővült az elmúlt években. Ez azonban nem tud azzá válni, amire a polgármester számított: olyan szellemi műhellyé, amely a község meghatározó eleme. Mára, úgy tűnik, inkább púp a hátukon az egyház által is csak nagyon kismértékben támogatott iskola. Az általános iskolát a polgármester két önálló iskolára szeretné bontani. A közel 900 gyerekkel, két hatalmas épületben dolgozó iskola egyik épületében most az alsó tagozatosok, a másikban a felsősök kaptak helyet. Mivel a két épület egymástól viszonylag távoli településrészen, egymástól a K. folyóval is elválasztva fekszik, ésszerűnek tűnik az az elképzelése, mely szerint mindkét épületben működne alsó- és felső tagozat is. Szerinte ez hozzájárulna a kaotikus és szinte átláthatatlan méretű intézmény problémáinak megoldásához.

Az oktatás személyi feltételeiben, a pedagógusok felkészültségében, az oktatás általános szakmai színvonalában, az iskola munkahelyi légkörében és a tanulmányi eredményekben mind a polgármester, mind a jegyző szerint javulás volt tapasztalható az elmúlt öt évben. A programkínálat, a fenntartó nem változott, romlott viszont a tanulói összetétel és a tanulók magatartása.

Arról, hogy az oktatás hatékonyságát mely tényezők milyen mértékben befolyásolják, nagyban egyezik a polgármester és a jegyző álláspontja. A tanulói létszámváltozás egyikük szerint sem befolyásoló tényező, a polgármester az iskola-vezetés stratégiáját sem véli annak. A jegyző ezt közepesen fontosnak tartja. Gyengén befolyásoló körülmény az önkormányzat általános anyagi helyzete, a közepesek közé tartozik az iskolaszervezeti változás, az értékelési rendszer, az iskolák közötti rivalizálás, a pedagógusbérek alakulása, a szabályozási környezet és a településen levő negatív társadalmi jelenségek. Erősen befolyásolja az oktatás hatékonyságát a tanulók összetételének változása, a tartalmi szabályozás, az önkormányzat és az iskola kapcsolata, a pedagógusok összetétele és felkészültsége, valamint a szociális problémák.

Az iskolát egy alkalommal értékelték az önkormányzat három elem – az iskolai önértékelés, a beszámoló és a versenyeredmények – alapján. Más kialakult értékelési rendszerük nincs. Az iskolaigazgató munkáját az éves beszámolója alapján egy alkalommal értékelték, de számára évek óta nem tudtak jutalmat adni.

Az iskola tevékenységének minőségi jellemzőiről a település vezetői az önkormányzati beszámolókból, dokumentumokból, személyesen és informális csatornákon kapott információkból tájékozódnak. Az információáramlást külön-

ben jónak és rendszeresnek tartják, s szintén így minősítik az iskola és önkormányzat kapcsolatát is. Az iskolai munka lehetőségét szerintük jelentősen lehet finanszírozással javítani.

Jó iskolának a jegyző azt tartja, amelyikben a végzetek később jól helyezkednek, az iskola a lehető legtöbbet hozza ki tanítványaiból és amelyik keresett. A polgármester véleménye az első pontban megegyezik a jegyzőével, de számára az értékörzés és a közösségi szellem fejlesztése legalább annyira fontos. Az n.-i iskolát nem tartja jó iskolának, sokkal többet várna el tőle. Véleménye szerint annak szellemi műhelynek kellene lennie, sok jó pedagógust kellene foglalkoztatnia.

Az iskola

Az iskola tanulólétszáma az 1995/96-os tanévben 887 fő volt. Legmagasabb 1991-ben volt, akkor 928 gyerek tanult itt. 36 tanulócsoporthban, csoportonként átlagosan 21-22 tanulóval folyik az oktatás. Ez azt jelenti, hogy minden felsőbb évfolyamon négy, alsó tagozaton pedig öt párhuzamos osztályt működtetnek. (Felső tagozaton a bukások, kimaradások magas száma miatt csökken a tanulócsoporthszám.) Az iskola az ország egyik legnagyobb általános iskolája. Három iskolaépületben dolgoznak.

Alsó tagozatuk az úgynevezett K. folyón túli iskola, amely 1903-ban épült, s mely sokáig egyetlen iskolaépülete volt a településnek. 1984-ig, a gimnázium megszűntéig délelőtti és délutáni „műszakban” tanultak itt a gyerekek. A régi iskolaépület meglehetősen leromlott állapotban, felújítás nélkül, csatorna- és szennyvízproblémákkal, sívár, üres falaival fogadja a belépőt. Az udvarán álló kis épületben kapott helyet a kiegészítő iskola. A K. folyón innen áll a hatvanas évek első felében épült egykori gimnázium épülete. Ebben ma a felső tagozat működik. Festés, felújítás, korszerűsítés nagyon régen nem volt. Első benyomásra sívár, szellemtelen, lepusztult az épület és a folyosók. Az igazgató szerint azonban körülbelül ötvenmillió forintot emésztene fel a felújítás, amire semmi reményük.

Tantervek, programok

Az iskolában az 1978-as tanterv szerint folyik az oktatás, emelt szintű ének-zenét (ők tagozatosnak nevezik) tanuló osztályuk van. Ez heti három óra évfolyamonként egy-egy osztálynak. (Az énektagozat különben láthatólag a kiválasztódás egyik lehetősége N.-en, hiszen ide szinte kizárólag az értelmiség és a vállalkozók gyerekei járnak, cigány tanuló ezekben az osztályokban elvétve akad.) Felvételi is csak ezekben az osztályokban van. Hatodik osztálytól németet tanulnak a gyerekek, és a következő tanévben fut ki az utolsó, még oroszul tanuló osztályuk. Pedagógiai programjuk nincs, tantervként mások által készített tantárgyi tantervekből összeállított, saját helyi tantervet használnának legszívesebben.

Személyi feltételek

Az igazgató öt éve tölti be ezt a szerepet, de 1971 óta dolgozik helyben. Vezetői munkájában a kérdőíven felsorolt valamennyi tevékenységet nagyon fontosnak ítéli.

Az iskolában dolgozó pedagógusok száma az 1995/96-os tanévben 65 fő. Ez a szám öttel több, mint 1991-ben, de hárommal kevesebb, mint az előző tanévben volt. Az 1991-es tanévihez képest ötfős létszámnövekedésnek a túlórák számának

maximalizálása volt a fő oka. Az öt új státusz kialakítása ugyanis ezzel vált lehetségessé. A rajzot tanító pedagógus az egyetlen, aki túlórázhat, ő viszont heti 30 órában tanítja szakját.

A szakosan leadott órák aránya 90% körüli, a napköziben nincs megfelelően képesített pedagógus. Az egyik napközis csoportban felsőfokú végzettségű óvónő, a másikon művelődésszervező szakember dolgozik. Közalkalmazotti besorolási kategóriáikat illetően 33 pedagógus D, kettő E kategóriás, a tantestület közel fele (30 fő) F-es.

Az F kategóriások magas számának története: a törvény első változatának megszületésekor körülbelül öt-hat kolléga volt jogosult. Ők három szakot végzett tanárok voltak, akik igényt tartottak erre. Az igazgató úgy döntött, hogy amennyiben ezek a pedagógusok, bár szakjukat nem is használják, megkapják az F kategóriát, sérülhet azok érdeke, akiknek ő magas színvonalon végzett munkájáért adható F kategóriát akar adni. Ezért vállalta a konfliktust az önkormányzattal, s mindenkit F-be sorolt. (Adható F a 30 fő 3/4 része.) A fenntartóval hosszú vita folyt, az F kategóriákat visszavonták, a pedagógusok bírósághoz fordultak. Az első per precedens értékű volt, hiszen az óvónő-magyar szakos végzettségű tanárnak a bíróság megítélte az F-et. Ezután az önkormányzat elállt a további pereskedéstől, mindenkinek megadta az F-et, de az akkori konfliktus mind a mai napig érezteti hatását, hiszen az amúgy is nagyon nehezen gazdálkodó önkormányzat a bajok és a túlköltés egyik fő okozójaként az iskolát, az F kategóriások nagyon magas számát nevezi meg.

A tanárok 81%-a öt évnél régebben dolgozik az iskolában. A pedagógiai munkát egy logopédus és egy könyvtáros segíti.

Tanulók

Az igazgató véleménye szerint 25%-nál több a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók száma. A megkérdezett szülő ennyinek véli a viselkedési problémákkal küzdő, valamint a hátrányos helyzetű gyerekek számát is. 10–25% között van a hátrányos helyzetű gyerekek száma, 5–10% az általános iskolát nem végzett szülők, illetve az elvált szülők gyerekeinek száma. Néhány gyerek nem járt óvodába, s szintén néhányan egészségi problémákkal küzdenek. Idei első évfolyamukon a gyerekek több mint fele cigány tanuló, az iskola összes tanulói között arányuk 34% (körülbelül 300 tanuló).

A nevelési problémák közül leggyakrabban a csúnya beszédet említik meg, de előfordul a rendszeres hiányzás, a rongálás, a lopás, az iskola dolgozóinak bántalmazása és az alkoholfogyasztás is. Dropproblémájuk még nem volt.

Évek óta eredményesen szerepelnek megyei és országos versenyeken kémia-ból és biológiából. Ezek az eredmények (kémia országos első helyezés) egy pedagógus személyéhez kötődnek. Sporteredményeikre is büszkék, megyei szinteken leginkább atlétikából érnek el szép teljesítményeket, ami szabályos méretű tornaterem hiányában valóban szép eredmény. (A versenyeredmények az igazgató szerint semmi különöset nem mérnek, hiszen jól tanítani mindenképp kell. Ennek ellenére idén először kiharcolta, hogy az évek óta országos döntőig gyerekeket eljuttató pedagógus 25 ezer forint jutalomban részesüljön.)

A gyerekek továbbtanulási törekvéseit leginkább a szakképzés felé orientálódás jellemzi, a továbbtanuló diákok 50%-a ezt a képzési formát választja évek óta. Szakközépiskolába 30%-uk jelentkezik. A gimnáziumba jelentkezők aránya 1992-től folyamatosan nő, az akkori 13%-hoz képest idén 20% körüli. Gimnázium a közelben három városban is van.

Az oktatás feltételrendszere

Jellemzéseik szerint az oktatás eszközei elavultak, itt-ott már használhatatlanok. A kérdőívet kitöltő tanfőnök megemlítette, hogy szemléltetőeszközeik 90%-át évek óta maguk készítik. Négy számítógépük van, ezeket alkalmanként az iskolai adminisztrációhoz használják. Az oktatásban a tanórai munkában szerepük elhanyagolható gyenge minőségük miatt, pedig az iskolának három, a számítástechnika oktatására alkalmas tanára is van. A kétszintes iskolában szintenként egy televízió és egy video áll rendelkezésükre. A zenei tagozat hangszereinek javíttatása, hangoltatása komoly gondokat szokott okozni. A könyvtár és a tornaterem egyaránt fejlesztésre szorulna.

A megkérdezettek az oktatás tárgyi feltételeit, az iskola anyagi ellátottságát, a programkínálatot, a tanulók társadalmi összetételét és a tanulói fegyelmet közepesnek ítélik. A szülő szerint a társadalmi összetétel és az iskola anyagi helyzete elég rossz. Az igazgató és a pedagógus szerint az iskola szakos tanárellátottsága, a pedagógusok felkészültsége, a munkahelyi légkör, a tanulmányi eredmények és az oktatás szakmai színvonala elég jó. A szülő ezeket hasonlóképpen látja, a pedagógusok felkészültségét nagyon jónak, a tanulmányi eredményeket viszont közepesnek ítéli. Az iskola „jóságának” megítélésében eltérnek a vélemények. Az igazgató szerint ez a környék legjobb iskolája, a pedagógus szerint átlagos, míg a szülő szerint a jó iskolák közé tartozik.

Az elmúlt öt évben az igazgató szerint az oktatás tárgyi feltételeiben, a szakos tanárellátottságban, a pedagógusok felkészültségében, a munkahelyi légkörben, a tanulmányi eredményekben és az oktatás szakmai színvonalában javulás állt be. Nem változtak viszont az iskola anyagi lehetőségei, mint ahogy nem változott az oktatási programkínálat, a tanulók társadalmi összetétele, a pedagógusok felkészültsége. E tényezőkben azonban romlást nem tapasztalt. A tanfőnök szerint viszont romlottak az anyagi lehetőségek, a társadalmi összetétel, a fegyelem és a fenntartó paraméterei. Nem változtak a tárgyi feltételek, a tanárellátottság, a tanulmányi eredmények, a pedagógusok felkészültsége, a munkahelyi légkör és az általános szakmai színvonal. Javulás csak az oktatási programkínálatban mutatkozott. A szülő véleménye nagyjából az igazgatóéval rokon.

Az oktatás eredményessége szempontjából az igazgató jelentősnek ítéli a továbbtanulási arányok, a fegyelmezett munka, a jó tanulmányi versenyeredmények, a meghatározott tárgyak tudásszintje, a későbbi helytállás és a szülők elégedettségének mutatóit. Közepes mértékben tartja fontosnak az év végi tanulmányi eredményeket, a fenntartó elégedettségét és a lemorzsolódást. A tanfőnök a tanulmányi versenyeredményeket, bizonyos tárgyak tudásszintjét és a későbbi helytállást meghatározóan fontosnak ítéli. A továbbiakban egyezik a véleménye az igazgatóéval. A szülő egyetért az iskola pedagógusával.

Saját iskoláját az igazgató (a fenntartó közepes elégedettségét kivéve) inkább jónak ítéli minden szempontból. Árnyaltabb képet ad a tanfőnök, amikor az év végi eredményeket, a szülők elégedettségét és az alacsony lemorzsolódást tekintve közepesnek, a tanulmányi munkát tekintve inkább jónak gondolja iskoláját. A szülő véleménye nagyban hasonlít az igazgatóéra.

Az oktatás színvonalának alakulását az igazgató szerint meghatározó mértékben befolyásolja a pedagógusok felkészültsége, a jó oktatási program és az iskolaszervezeti változás. A pedagógus szerint a tanulói összetétel változása, a szülő szerint a differenciált foglalkozások mértéke befolyásolja az oktatás színvo-

nalát. Erősen befolyásoló az igazgató szerint a tanulói összetétel, az anyagi helyzet, az iskolavezetés ügyessége, a differenciált foglalkozások, az önkormányzati értékelés és az iskolák közötti rivalizálás. Erősen befolyásoló a pedagógus szerint a pedagógusok felkészültsége, a differenciált foglalkozások, a szülő szerint a tanulói létszám és összetétel, az anyagi helyzet, az iskolavezetés, a pedagógusok felkészültsége, a jó program. Közepes mértékben befolyásolónak az igazgató a létszám-változást, a pedagógus szinte mindent, a szülő az iskolaszervezeti váltást és a rivalizálást tartja. Az oktatás színvonalának emelkedését mindhármuk szerint jelentős mértékben befolyásolni lehet a tanulói munkafegyelem rendszeres ellenőrzésével, a motiváltság növelésével, a pedagógusok továbbképzésével és az iskolavezető önértékelésével. Meghatározó mértékben a pedagógusok anyagi ösztönzésével és az intézmény anyagi helyzetének javításával.

Az oktatás színvonalának értékelésére az elmúlt években nem került sor, bár öt éve kialakított rendszere van erre az önkormányzatnak.

Álláspontok

Az igazgató szerint az iskolavezetés képtelen megítélni a tantestület szakmai munkáját. Ennek nemcsak az időhiány az oka, hanem szakmailag nem tartja magát kompetensnek kollégái véleményezésére. Személy szerint hiányolja az ellenőrzést, a kontrollt, pozitív példaként említi a szakfelügyelői rendszert. Erről különben személyes tapasztalatai nincsenek. Véleménye szerint a munkát megyei szinteken lehetne jól irányítani és mérni, az önkormányzatnak semmiféle beleszólási lehetőséget nem adna. Külső szakértőkkel és tanácsadókkal dolgozna szívesen. Az iskolák eredményességének mérésére szükség lenne, mert ez szerinte precíz munkára serkentene. Véleményét kolléganője is osztja, szerinte ez kedvezően hatna a teljesítményre. A szülő a kontrollt és más iskolák eredményeivel való pozitív ösztönzőként. Véleményük megegyezik abban, hogy ezt külső szakembereknek kellene végeznie, bár a pedagógus az önkormányzatot is bevonná.

Az értékelés eredményét az igazgató szerint a finanszírozásban figyelembe kellene venni, a jobb iskolákat jobban kellene támogatni. A pedagógus is így vélekedik, szerinte a jobb iskola nagyobb hírnevet szerez az önkormányzatnak. Véleménye szerint a kiemelkedő teljesítményt nyújtó pedagógusokat is jutalmazni és értékelni kellene. A szülő a finanszírozásban nem jelenítené meg a mérések pozitív eredményeit. Az igazgató központi, állami feladatrendszereket látna szívesen, a tanító a gyerekek önmagához mért fejlődési mutatóit használná, a szülő szerint a továbbtanulás mutatna képet az iskolai eredményességről.

Az iskola és az önkormányzat kapcsolatát az igazgató közepesre értékeli, csakúgy, mint a szülőkkel, vállalatokkal és más iskolákkal való kapcsolatát. A pedagógus szerint az iskola és az önkormányzat, valamint az iskola és más iskolák kapcsolata nagyon jó.